

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

УДК 378. 046:364.4

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.36168

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НЕДЕРЖАВНИХ УСТАНОВ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

© В. І. Кошіль

У статті розкривається сутність та особливості управління організаційно-педагогічною діяльністю недержавних установ у сфері соціального захисту дітей та молоді; з урахуванням специфіки діяльності недержавних установ аналізуються основні управлінські функції в соціальній сфері; висвітлюються організаційна структура недержавної установи та основні напрями її діяльності в умовах зростання впливу громадянського суспільства на сферу соціального захисту дітей та молоді

Ключові слова: управління організаційно-педагогічною діяльністю, недержавні установи, сфера соціального захисту дітей та молоді

The article deals with the essence and characteristics of management by organizational and educational activity of non-governmental institutions in the field of social protection of children and youth; the basic management functions in the social sphere are analyzed with accounting of specific of non-governmental institutions; reflects the organizational structure of non-governmental institutions and main directions of its activities in conditions of increase of civil society influence in the field of social protection of children and youth

Keywords: management by organizational and educational activity, non-governmental institutions, social protection of children and youth

1. Вступ

Після прийняття незалежності в Україні активізувалися нові види діяльності та започаткувалися зміни в структурі громадянського суспільства, в якій поряд з державним та приватним секторами, з'явився і «третій сектор». Його основу складають недержавні організації як добровільні об'єднання громадян, створені в результаті їх вільного волевиявлення з метою вираження колективних інтересів, задоволення та захисту своїх законних соціальних, економічних, правових, культурних, освітніх, творчих, вікових та інших спільних інтересів, подолання антисоціальних явищ, вирішення на демократичній основі громадських питань та можливостей впливати на різні аспекти діяльності суспільства, включаючи сферу соціального захисту дітей та молоді.

Дана проблема знайшла відображення в законах України «Про освіту», «Про охорону дитинства», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», «Про соціальні послуги», «Про об'єднання громадян», «Про благодійництво та благодійні організації», «Про волонтерську діяльність», а також у Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки тощо.

Під впливом соціальних факторів та на основі розробленої законодавчої бази відкривається можливість створювати недержавні організації та установи, які націлюють їх працівників бути компетентними,

ініціативними, творчими, готовими до здійснення організаційно-управлінського та правового регулювання проблем, пов'язаних із соціальним захистом різних категорій населення. Зокрема, це стосується управління діяльністю недержавних установ у сфері соціального захисту дітей та молоді.

2. Постановка проблеми

Аналіз літератури та нормативно-правових документів з означеної проблеми показує, що в умовах загострення соціальних і суспільних проблем недержавні установи виділяють для себе основні напрями діяльності, які реалізуються в процесі розв'язання управлінських цілей і завдань соціального захисту дітей та молоді. У свою чергу заслуговують на окрему увагу питання розкриття сутності та особливостей управління організаційно-педагогічною діяльністю недержавних установ у сфері соціального захисту дітей та молоді, аналізу організаційної структури недержавних установ, висвітлення основних напрямів їх діяльності з огляду на необхідність забезпечення ефективного соціального захисту прав та інтересів вразливих категорій дітей та молоді.

3. Літературний огляд

Теоретико-методичні засади управління навчальними закладами дослідили В. Бондар, Л. Ващенко, Л. Даниленко, Г. Дмитренко, Г. Єльнікова, Л. Калініна, Н. Клокар, О. Мармаза, В. Маслов, В. Мельник, С. Ніколаєнко, В. Олійник, Н. Островерхова, З. Рябова, Т. Сорочан, Є. Чернишова та ін. Нові погляди на дер-

жавно-громадське управління закладами та установами освіти запропонували у своїх працях Л. Гаєвська, М. Гриньова, Г. Дмитренко, Г. Єльнікова, С. Корольок, Н. Лісова, А. Мазак, Л. Нестеренко, П. Третяков, Є. Чернишова. Окремі аспекти соціального захисту розроблено у працях Ю. Волкова, Ж. Володченко, Е. Гансової, В. Зуєва, Ю. Килимника, В. Новікова, С. Попова, В. Скуратівського, Ю. Шклярського, Г. Щокіна [1].

Питання нормативно-правового регулювання сфери соціального захисту різних категорій населення, включаючи дітей та молодь, вивчають О. Безпалько, В. Воронкова, В. Галай, К. Дубич, М. Іжа, І. Ковчина, А. Сорвіна, Є. Холостова, М. Черенко, С. Юр'єв [2]. Досліджують сферу соціального захисту дітей та молоді Р. Вайнола, І. Зверева, А. Капська, А. Крупник, І. Мигович, Г. Попович, Н. Романова, В. Собченко, М. Туленков, А. Халецька, Н. Якса, які розглядають дану проблему в контексті розроблення та реалізації механізму державного управління сферою соціального захисту, визначення ролі й місця державних та недержавних установ і організацій у системі соціального захисту, розкриття основних напрямів їх діяльності у сфері соціального захисту дітей та молоді [3].

4. Управління організаційно-педагогічною діяльністю недержавних установ у сфері соціального захисту дітей та молоді

З метою конкретизації означеної проблеми та відповідно до логіки дослідження, розкриємо зміст понять «соціальний захист дітей та молоді», «соціальна організація», «управління організаційно-педагогічною діяльністю недержавної установи», «організаційно-педагогічна діяльність недержавної установи у сфері соціального захисту дітей та молоді».

З урахуванням позиції вчених, які розглядають соціальний захист дітей та молоді як систему заходів, спрямованих на відновлення або створення зовнішніх соціально-економічних умов, що забезпечують на сучасному рівні виживання і розвиток дітей та молоді [4], нами запропоновано уточнене визначення цього поняття як *системи економічних, соціальних, правових, педагогічних та організаційних заходів, які створюють для незахищених категорій дітей та молоді відповідні умови щодо задоволення їх соціальних потреб, збалансування соціальних інтересів, здійснення соціальних послуг, надання соціальної допомоги та соціальної підтримки, передбаченої законодавством*. За такого підходу можна вважати, що виокремлені характеристики мають забезпечуватись як на рівні діяльності існуючих соціальних інститутів суспільства, так і на рівні організації та управління діяльністю недержавних установ через створення механізму державного управління сферою соціального захисту дітей та молоді.

Надалі, на основі аналізу досліджень і публікацій з проблем управління та соціального менеджменту пропонуємо розглянути поняття «соціальна організація» у трьох площинах, а саме як: систему, стан, процес.

Так, під соціальною організацією, як системою, розуміється певний вид соціальної системи, обумовлений її устроєм, метою діяльності об'єднаних у ній людей на основі чітко визначених процедур і правил; як стан вона характеризується визначенням структурним порядком, рівнем упорядкованості, взаємодією та узго-

дженням автономних частин системи; як процес – визначається сукупністю дій, що ведуть до налагодження й удосконалення взаємозв'язків між складовими частинами системи. В цьому випадку діяльність недержавної установи реалізується в якості основних функцій управління, які пронизують увесь управлінський процес, завдяки чому здійснюється цілеспрямований вплив на систему в цілому [5].

У зазначеному контексті в різних джерелах з теорії управління виділяють такі функції, як: цілепокладання, планування, організація, мотивація, керівництво, координація, контроль, комунікація, прийняття рішень, підбір і розміщення персоналу, представництво тощо. Разом із тим, можна вважати, що процес управління соціальною організацією складається з чотирьох основних функцій: планування, організації, мотивації, контролю. В управлінні діяльністю недержавних установ ці первинні функції об'єднані сполученими процесами комунікації і прийняття рішень щодо налагодження дієвої системи соціального захисту дітей та молоді.

Зокрема, функція планування полягає в намаганні завчасно врахувати можливості всіх внутрішніх та зовнішніх факторів, що забезпечують сприятливі умови для нормального функціонування і розвитку недержавної установи. Вона включає розробку комплексу заходів, які визначають послідовність досягнення конкретних цілей з урахуванням можливостей найефективнішого використання ресурсів та трудового потенціалу кожного структурного підрозділу та всієї установи.

У залежності від мети, завдань та змісту виділяють такі форми планування діяльності недержавної установи:

- перспективне планування (прогнозування);
- середньострокове планування;
- поточне (бюджетне, небюджетне, оперативне)

планування.

Окрім того, планування містить у собі визначення: кінцевої й проміжної мети та завдань, вирішення яких необхідне для досягнення мети; засобів та способів їх вирішення; ресурсів, їх джерел і способу розподілу.

Планування управління діяльністю недержавної установи може здійснюватися різними методами, з яких найчастіше використовують такі:

1. Складання послідовного опису видів робіт, де кожний з них описується з необхідним рівнем конкретизації завдань соціального захисту дітей та молоді. При цьому план може бути складений у вигляді списку, схеми чи таблиці.

2. Графіки виконання робіт, які передбачають, що, коли і хто повинен зробити у визначені терміни. Зазвичай графіки виконання складають у формі таблиці.

3. Робочий календар, який являє собою план роботи керівника чи спеціаліста соціальної сфери на певний проміжок часу у вигляді конкретних дій, розписаних за днями і годинами робочого тижня.

Надалі відмітимо, що функція організації у сфері соціального захисту дітей та молоді двояка: по-перше, як функція управління, вона повинна забезпечити впорядкування фінансової, соціальної, технічної, психологічної, педагогічної, кадрової й правової сторін діяльності недержавної установи на всіх рівнях управління;

по-друге, як функція організації – сприяти створенню стійких організаційних структур на основі встановлення ієрархії управління і поділу праці для досягнення цілей управління установою.

На цій основі у дослідженні представлено вдосконалену організаційну структуру недержавної установи у сфері соціального захисту дітей та молоді (рис. 1) [4].

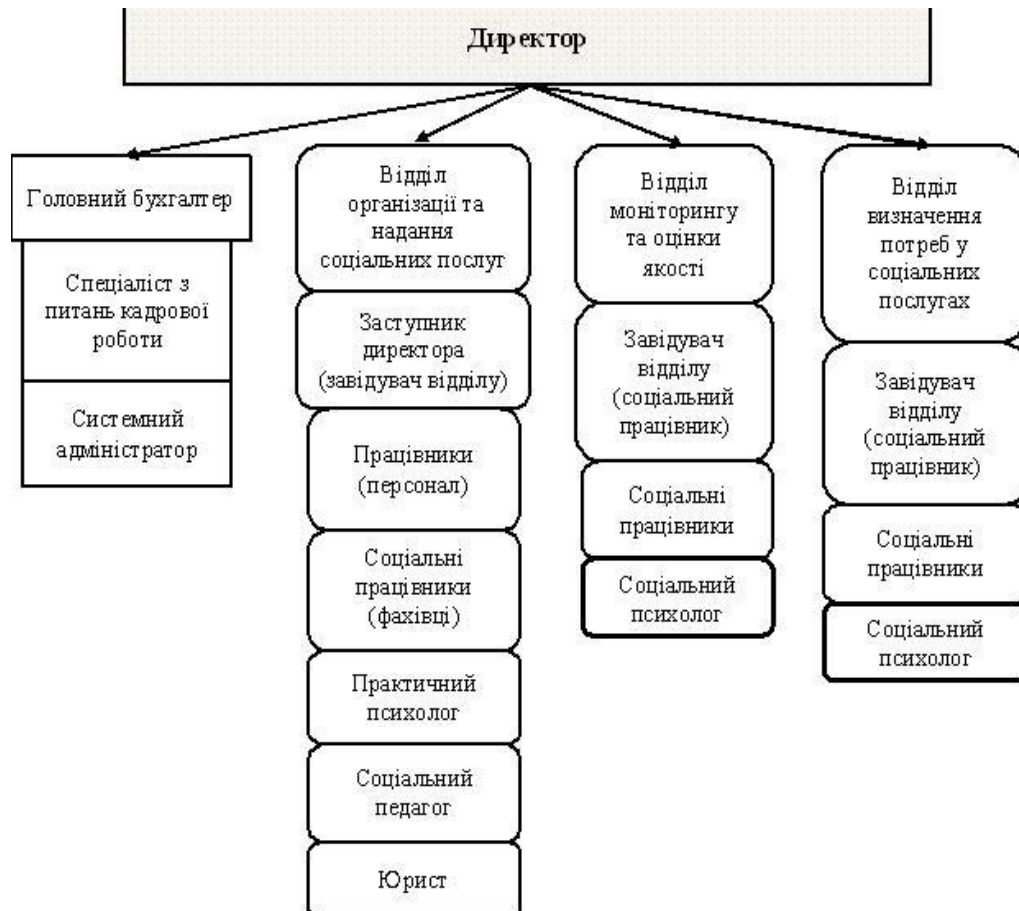

Рис. 1. Організаційна структура недержавної установи у сфері соціального захисту дітей та молоді

Як видно з рис. 1, основу організаційної структури недержавної установи складають управлінський персонал (директор, заступник директора, системний адміністратор, завідувачі відділів, головний бухгалтер) та виробничий персонал (соціальні працівники, соціальні педагоги, соціальні психологи, практичні психологи, юристи), які забезпечують на різних рівнях організацію багатоаспектної діяльності щодо соціального захисту дітей та молоді.

Важливою функцією управління діяльністю недержавної установи є мотивація. У дослідженні мотивація розглядається як процес створення таких умов, щоб працівники виконували роботу відповідно до делегованих їм функціонально-посадових повноважень і відповідно з планом діяльності установи. При цьому слід враховувати, що в управлінській діяльності керівник недержавної установи має використовувати такі мотиви, що спонукають працівника до активності й підвищення продуктивності праці.

Виходячи з того, що мотиви визначаються потребами людини, усвідомленням ступеня й можливостей їхнього задоволення, а також інтересами, які відображають прагнення людини до зміни структури своїх потреб відповідно до еталону можливого способу життя й діяльності в сучасних умовах, керівник має думати не тільки про те, на які мотиви спиратися, але й які мо-

тиви розвивати з огляду на конкретні обставини, цілі, умови та зміст діяльності установи у сфері соціального захисту, оцінюючи при цьому можливі наслідки різних варіантів мотивування [5].

Саме в цьому контексті слід виділити такі функції мотивів у сфері соціального захисту дітей та молоді: що орієнтує працівника на певний варіант поведінки в складних умовах діяльності недержавної установи та конкретної виробничої ситуації; що відбиває зміст поведінки працівника й показує значимість такого поведінки в процесі професійної діяльності; що обумовлена результатом впливу на поведінку працівника як внутрішніх, так і зовнішніх спонукань; що мобілізує працівника сконцентруватися для виконання важливих завдань професійної діяльності; що відбиває поведінку співробітника відповідно до загальноприйнятого й установленого зразка, до тієї або іншої соціальної норми [5].

Таким чином, щоб мотивувати працівників недержавної установи ефективно виконувати свої функціонально-посадові обов'язки, керівникові варто визначити, які ж насправді ці потреби, і забезпечити спосіб їхнього об'єктивного, справедливого задоволення через продуктивну професійну діяльність, дотримання правил і норм трудової поведінки та розроблення ефективної системи стимулів.

Наразі, функція контролю – це реалізація зворотного зв'язку в управлінському процесі, тобто функція, за допомогою якої визначається, наскільки установа досягла своїх цілей. На цій підставі розрізняють три основних види контролю у системі соціального захисту дітей та молоді:

- попередній контроль, який здійснюється до початку організації діяльності установи, на етапі планування;

- поточний контроль, який виконується у процесі організації діяльності установи та забезпечує своєчасне виявлення відхилень від плану й оперативне коректування;

- заключний контроль, що переслідує мету вдосконалення планування майбутньої діяльності та системи мотивації персоналу. За своєю суттю, це нагромадження позитивного досвіду у процесі аналізу та оцінки управлінської діяльності недержавної установи у сфері соціального захисту дітей та молоді [4].

Відтак, реалізація окреслених функцій сьогодні потребує оновлення підходів до управління недержавними установами у сфері соціального захисту дітей та молоді, що обумовлюється характером та змістом їхньої діяльності, тобто тими соціальними послугами, що надаються групам отримувачів послуг (клієнтам) та відповідними засобами й способами їх практичної реалізації.

З урахуванням вищезазначеного сутність управління організаційно-педагогічною діяльністю недержавної установи у сфері соціального захисту дітей та молоді нами розглядається як *цілеспрямований вплив на дану соціальну систему та її структурні підрозділи, в яких концентрується вирішення комплексу організаційних, управлінських, правових, кадрових, педагогічних, соціальних, фінансових питань з метою надання якісних соціальних послуг незахищеним категоріям дітей та молоді.*

В умовах розвитку демократичного суспільства та децентралізації управління набуває першочергового значення реалізація механізмів цілеспрямованої координації діяльності недержавної установи в межах сформованої організаційної структури та її узгодженого функціонального забезпечення.

Організаційний аспект управління діяльністю недержавних установ у сфері соціального захисту дітей та молоді полягає у: визначенні системи кінцевих цілей (результатів) діяльності та виборі шляхів їх досягнення; структуризації на цій основі загального процесу управління установою; створенні відповідних структурних підрозділів та встановленні ієрархічних і функціональних залежностей між ними з перевагою горизонтальної інтеграції й максимального збагачення змісту управлінських функцій, обов'язків, сфер відповідальності персоналу; налагодженні відносин між суб'єктами й об'єктами управління всередині та поза межами установи; організації документообігу та відповідної статистичної звітності [1, 3].

При цьому слід зазначити, що недержавна установа існує в суспільстві не ізольовано, а є частиною більш ширшого соціального середовища, що її оточує, тому слід розглянути особливості її організаційної взаємодії на мікрорівні та макрорівні.

У зазначеному контексті під організаційною взаємодією будемо розуміти комплексний і взаємообумовлений зв'язок установи із зовнішнім середовищем. Виходячи з цього, є закономірним припущення щодо забезпечення стабільної організаційної взаємодії в рамках самої установи (мікрорівень), а також з іншими взаємозалежними сполучними організаціями й установами сфери соціального захисту і зовнішнім середовищем (макрорівень), що в комплексі має забезпечити самодостатнє функціонування системи управління установою. Відповідно до цього стабільність недержавної установи ставиться в залежність від організаційної взаємодії суб'єктів і об'єктів управління, що перебувають у постійному розвитку, а це вимагає, у свою чергу, визначеної формальної упорядкованості взаємин у трудовому колективі, тобто функціонально визначеної організаційної структури управління діяльністю недержавної установи у сфері соціального захисту дітей та молоді [5].

У цьому зв'язку персонал установи повинен володіти знаннями й навичками відповідно до кваліфікації та завдань посадової інструкції, яка має визначену структуру: загальні положення; функцій-завдання; обов'язки працівника; знання та вміння; права; відповідальність; форми взаємодії; умови роботи (робочий час, випробувальний термін, оплата, відпустка); підписи про погодження і ознайомлення з інструкцією.

Теоретичний аналіз положень, що стосуються організації та здійснення соціальної роботи з дітьми та молоддю, визначення функцій і специфіки управління діяльністю недержавних установ у сфері соціального захисту дітей та молоді [2, 6, 7] дав змогу уточнити поняття «організаційно-педагогічна діяльність недержавної установи у сфері соціального захисту дітей та молоді»: *це різновид педагогічної діяльності, яка характеризується цілями, визначеними формами активності суб'єктів і об'єктів управління цією діяльністю, створеними умовами, обраними засобами методичного, технологічного, педагогічного, кадрового, матеріально-технічного й організаційного забезпечення управління та одержаними результатами на основі інтеграції та взаємодії всіх компонентів соціального захисту дітей та молоді.*

За таких підходів зміст організаційно-педагогічної діяльності у сфері соціального захисту дітей та молоді визначають дві основні групи цілей:

- 1) створення соціальних, економічних і правових умов для задоволення найбільш важливих потреб та інтересів незахищених груп дітей та молоді у конкретній життєвій ситуації. Йдеться про подолання дитячої бездоглядності в організації системи освіти, охорони здоров'я, а також інститутів та установ, які забезпечують фізичний, духовний і культурний розвиток дітей та молоді;

- 2) компенсація відмежованості вразливих категорій дітей та молоді, створення соціально-педагогічних умов їх життєдіяльності, гарантія їх виживання в складних умовах сучасного соціуму.

Враховуючи зазначене, конкретизуємо цілі організаційно-педагогічної діяльності недержавних установ. Вони включають:

- забезпечення, збереження та зміцнення фізичного, психологічного, соціального, морального здо-

ров'я особистості;

- формування моральної свідомості, моральних якостей, соціально значущих орієнтацій і установок у життєвому самовизначенні, моральній поведінці зазначених категорій дітей та молоді;

- створення сприятливих умов для розвитку здібностей та реалізації можливостей особистості, її позитивного потенціалу у соціально корисних сферах життєдіяльності;

- попередження складних життєвих ситуацій в особистісному розвитку; формування потреби в саморозвитку, надання допомоги у самопізнанні, самоствердженні, самореалізації особистості.

Головними напрямками організаційно-педагогічної діяльності недержавної установи у сфері соціального захисту дітей та молоді є такі:

- створення соціально-педагогічних і побутових умов, що компенсують несприятливий досвід соціалізації й умов життя дітей, підлітків та молоді;

- надання комплексної допомоги дітям, підліткам та молодим людям, що перебувають у складних життєвих обставинах;

- забезпечення соціально-педагогічної діагностики, корекції, консультування дітей, молоді та сімей груп ризику;

- організація спортивно-оздоровчої, культурно-просвітницької, творчої та інших видів соціально активної діяльності незахищених категорій дітей та молоді;

- набуття трудових навичок, навчання основ професій;

- проведення соціально-педагогічних досліджень з метою виявлення соціальних й особистісних проблем дітей та молоді різних вікових груп [8].

Як бачимо, управління організаційно-педагогічною діяльністю недержавної установи передбачає орієнтацію на особистість, індивідуальність, гуманність, розкриття сутнісних сил дитини, підлітка, молодої людини, надання їм комплексної соціально-педагогічної й психологічної допомоги у розв'язанні особистісних проблем, в усвідомленні себе суб'єктом власного життя.

5. Апробація результатів діяльності недержавної установи у сфері соціального захисту дітей та молоді

На цій основі висвітлимо досвід діяльності недержавної установи у сфері соціального захисту дітей та молоді – Благодійної організації «Фонд «Асперн» (далі – БФ «Асперн»).

БФ «Асперн» є неприбутковою, некомерційною організацією, яка займається благодійною діяльністю в м. Києві та Київській області. Об'єктом піклування Фонду є: діти-сироти, діти, які позбавлені батьківської опіки та піклування, малозабезпечені та багатодітні сім'ї і родини, які потребують соціальної підтримки та допомоги, одинокі матері з дітьми, сім'ї переселенців. Як розробник та виконавець низки соціальних програм БФ «Асперн» реалізував такі проекти:

1. *Соціальний гуртожиток «Дім на половині дороги»*, метою функціонування якого є створення умов для соціальної адаптації осіб, що в ньому проживають та їх підготовка до самостійного життя. Право на тимчасове проживання в гуртожитку мають діти-сироти та

діти, позбавлені батьківського піклування, віком від 15 до 18 років, а також особи з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, віком від 18 до 23 років. З 2007 року по теперішній час у гуртожитку проживало 32 особи. З них 23 вибуло у зв'язку з отриманням власного житла та поверненням у власне житло після того, як воно було відремонтоване за допомогою Фонду. На даний час в гуртожитку проживає 12 осіб (дітей-сиріт; дітей, позбавлених батьківського піклування; дітей, які не мають власного житла).

2. *«Центр соціально-психологічної реабілітації дітей»*, метою функціонування якого є соціальний захист осіб, що в ньому проживають, надання їм комплексної соціальної, психологічної, педагогічної, медичної, правової та інших видів допомоги. Право на тривале (стаціонарне) перебування в Центрі мають: діти віком від 3 до 16 років, які опинились у складних життєвих обставинах. З 2007 року по теперішній час соціально-психологічну реабілітацію в Центрі пройшли більше 100 дітей.

3. *«Центр інтегративного професійного навчання дітей та молоді Дарницького району м. Києва»*, метою діяльності якого є формування основ професійного розвитку дітей з кризових, багатодітних та малозабезпечених сімей, підвищення рівня обізнаності дітей у питаннях вибору майбутньої професії, їх підготовки до самостійного життя. Першочергове право на навчання в Центрі мають діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, вихованці спеціалізованої школи-інтернату №12 віком від 12 до 23 років, а також діти пільгових категорій та молодь віком до 35 років. Щороку в центрі навчається та бере участь у заходах більше 100 осіб.

4. *«Центр матері та дитини»*, основним напрямом діяльності якого є впровадження нових форм і методів підтримки вагітних жінок та матерів з малолітніми дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, що перешкоджають виконанню материнського обов'язку. З часу відкриття у Центрі перебувало 8 матерів з дітьми та вагітних жінок. Окрім того, під соціальним супроводом працівників Центру знаходяться матері з дітьми, які опинились у складних життєвих обставинах та потребують соціальної, психологічної та матеріальної допомоги.

5. *Проект «Допомога сім'ям, які знаходяться в складних життєвих обставинах»*, метою якого є надання комплексу соціальних послуг сім'ям та іншим особам, які перебувають в складних життєвих обставинах, наслідки яких вона не в змозі самостійно подолати за допомогою наявних засобів та можливостей, та потребують сторонньої допомоги. Кожного року до Проекту зараховується більше 100 сімей м. Києва та Київської області.

6. *Дитячий будинок сімейного типу*, створений на основі Положення про дитячий будинок сімейного типу, діє за підтримки Дарницької райдержадміністрації м. Києва. На даний час батьки-вихователі утримують 5 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Слід підкреслити, що в умовах становлення в Україні недержавної соціальної інфраструктури Фонд є важливою ланкою та рівноправним партнером у системі соціального захисту дітей та молоді. У рамках нашої

го дослідження його діяльність має експериментальний характер, водночас вона відображає сучасні підходи до проблеми соціального захисту дітей та молоді, забезпечуючи позитивні результати її вирішення на основі:

- комплексного підходу до розв'язання проблеми організації й управління діяльністю недержавної установи сфери соціального захисту дітей та молоді;
- опосередкованої взаємодії з державними органами, інституціями громадянського суспільства та іншими установами соціальної сфери;
- залучення до співпраці на принципах соціального партнерства комерційних структур, підприємств, установ, благодійних організацій, громадян;
- надання повного комплексу соціальних послуг на безоплатній основі потенційним отримувачам – дітям, підліткам, молоді, їхнім опікунам та офіційним представникам;
- застосування сучасних форм і видів соціально-педагогічної роботи, організації науково-методичних заходів спільно з представниками державних і недержавних організацій, закладів та установ освіти, органів державного самоврядування: конференцій, семінарів, «круглих столів», тренінгів, презентацій тощо.

6. Висновки

Як бачимо, радикальна зміна стратегій соціального розвитку держави обумовила необхідність створення сектору недержавних організацій і установ як показника громадськості, зрілості суспільства, його важливого структурного елемента, рівнозначного партнера в організації та наданні соціальних послуг незахищеним категоріям дітей та молоді.

Аналізуючи управлінські аспекти та особливості діяльності недержавних установ у сфері соціального захисту дітей та молоді, встановлено, що в останні роки широко обговорюються проблеми, пов'язані з різноманітними варіантами участі організацій, юридичних і фізичних осіб у наданні допомоги незахищеним категоріям дітей та молоді в різних формах на основі законодавчо встановлених норм і правил. Мова йде про благодійність, спонсорство, соціальну відповідальність бізнесу, соціальних інститутів й громадськості щодо реалізації соціальних програм і проектів з метою забезпечення захисту різних категорій населення, включаючи дітей та молоді. З цієї точки зору розроблення й впровадження прогресивних ідей соціального плану

мають здійснювати недержавні установи, громадські організації, фонди, центри тощо, які діють сьогодні в ієрархічній системі соціального захисту дітей та молоді в Україні. Це вимагає посилення ролі та визначення місця управління організаційно-педагогічною діяльністю недержавних установ з урахуванням сучасних підходів до соціального захисту дітей та молоді як на вітчизняному, так і на міжнародному рівнях.

Література

1. Управлінські аспекти соціальної роботи: курс лекцій [Текст] / К.: МАУП, 2002. – 376 с.
2. Капська, А. Й. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю [Текст] / А. Й. Капська. – К. : УДЦССМ, 2001. – 220 с.
3. Володченко, Ж. М. Менеджмент соціально-педагогічної роботи [Текст] : навч.-метод. посіб. / Ж. М. Володченко. – Ніжин, 2013. – 166 с.
4. Управління діяльністю соціальних служб [Текст] : метод. посіб. / К.: «К.І.С.», 2013. – 180 с.
5. Туленков, М. В. Організаційна взаємодія в системі соціального управління (соц. аналіз) [Текст]: монографія / М. В. Туленков. – К., 2005. – 222 с.
6. Грамлевич, М. Избранные проблемы социальной работы [Текст] : монография / М. Грамлевич; отв. ред. В. Н. Ван-дышев. – Сумы: Сумской государственный университет, 2012. – 198 с.
7. Соціальна політика та менеджмент у соціальній роботі [Текст] / К., 2001. – 53 с.
8. Якса, Н. В. Соціальна педагогіка [Текст] / Н. В. Якса. – Житомир : Вид-во ЖДУ, 2010. – 320 с.

References

1. Management aspects of social work : series of lectures (2002). Kyiv: MAUP, 376.
2. Kapska, A. Y. (2001). Social work : certain aspects of work with children and youth. Kyiv, 220.
3. Volodchenko, Zh. M. (2013). Management of social and education work : a manual. Nizhyn, 166.
4. Upravlinnya diyalnistu socialnih sluzhb (2013). Kyiv, 180.
5. Tulenkov, M. V. (2005), Organizaciyna vzajemodiya v systemi socialnogo upravlinnya (soc. analiz). Kyiv, 222.
6. Gramlevich, M. (2012) Izbrannie problemi socialnoy raboti. Sumskoy gosudarstvenniy universitet, 198.
7. Socialna politika ta management u socialniy roboti (2001), Kyiv, 53.
8. Yaksa, N. V. (2010). Socialna pedagogika. Zhytomyr, 320.

*Рекомендовано до публікації д-р педаг. наук Рябова З. В.
Дата надходження рукопису 25.12.2014*

Кошіль Віра Іванівна, аспірант, кафедра менеджменту освіти, економіки та маркетингу, Державний вищий навчальний заклад «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України, вул. Артема, 52-а, м. Київ, Україна, 04053, Президент Благодійної організації «Фонд «Асперн»
E-mail: aspernooffice@gmail.com